

Teismo praktikos rinkinys

Byla T-541/08

**Sasol ir kt.
prieš
Europos Komisiją**

„Konkurencija — Karteliai — Parafino vaško rinka — Parafino šlamo rinka — Sprendimas, kuriuo konstatuojamas EB 81 straipsnio pažeidimas — Kainų nustatymas ir rinkų pasidalijimas — Patronuojančiosios bendrovės atsakomybė už jos dukterinių bendrovių ir bendros jai iš dalies priklausančios įmonės padarytus konkurencijos taisyklių pažeidimus — Patronuojančiosios bendrovės daroma lemiamą įtaka — Prezumpcija 100 % kapitalo turėjimo atveju — Įmonių perleidimas — Proporcingumas — Vienodas požiūris — 2006 m. baudų dydžio apskaičiavimo gairės — Sunkinančios aplinkybės — Organizatoriaus vaidmuo — Baudos dydžio ribojimas — Neribota jurisdikcija“

Santrauka – 2014 m. liepos 11 d. Bendrojo Teismo (trečioji kolegija) sprendimas

1. *Konkurencija — Sąjungos taisyklės — Pažeidimai — Inkriminavimas — Patronuojančioji bendrovė ir dukterinės bendrovės — Ekonominis vienetas — Vertinimo kriterijai — Patronuojančios bendrovės lemiamos įtakos 100 % jos kontroliuojamoms dukterinėms bendrovėms prezumpcija — Paneigiama prezumpcija — Bendrovės, norinčios paneigti šią prezumpciją, įrodinėjimo pareiga — Įrodymai, kurių nepakanka prezumpcijai paneigti — Nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimas — Nebuvimas — Asmeninės atsakomybės principo pažeidimas — Nebuvimas*

(EB 81 straipsnis; Tarybos reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis)

2. *Konkurencija — Sąjungos taisyklės — Pažeidimai — Inkriminavimas — Patronuojančioji bendrovė ir dukterinės bendrovės — Ekonominis vienetas — Vertinimo kriterijai — Taikymas atsakomybės priskyrimui patronuojančiosioms bendrovėms už jų bendros įmonės padarytą pažeidimą*

(EB 81 straipsnis; Tarybos reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis)

3. *Konkurencija — Sąjungos taisyklės — Pažeidimai — Inkriminavimas — Patronuojančioji bendrovė ir dukterinės bendrovės — Ekonominis vienetas — Vertinimo kriterijai — Bendros įmonės antikonkurencinio elgesio inkriminavimas tik vienai iš jos patronuojančiųjų bendrovių — Sąlygos — Lemiamą įtaką, kurią vienašališkai daro minėta patronuojančioji bendrovė — Komisijai tenkanti įrodinėjimo pareiga*

(EB 81 straipsnis; Tarybos reglamentas Nr. 139/2004)

4. *Konkurencija — Sąjungos taisyklės — Pažeidimai — Inkriminavimas — Patronuojančioji bendrovė ir dukterinės bendrovės — Ekonominis vienetas — Bendrovės, tiesiogiai dalyvavusios darant pažeidimą, dabartinių patronuojančiųjų bendrovių solidari atsakomybė — Ankstesnių šios bendrovės patronuojančiųjų bendrovių atleidimas nuo atsakomybės — Skirtingas vertinimas*

(EB 81 straipsnis; Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 ir 21 straipsniai; Tarybos reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis)

5. *Konkurencija — Baudos — Dydis — Nustatymas — Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalimi Komisijai suteikta diskrecija — Bausmių teisėtumo principo pažeidimas — Nebuvimas — Galimybė numatyti naujomis gairėmis padarytus pakeitimus — Negaliojimo atgaline data principo pažeidimas — Nebuvimas*

(Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalis; Tarybos reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis; Komisijos pranešimai 98/C 9/03 ir 2006/C 210/02)

6. *Konkurencija — Administracinė procedūra — Komisijos sprendimas, kuriuo konstatuojamas pažeidimas — Įrodymai — Įrodymas, patvirtintas įvairiomis pažeidimo apraiškomis — Priimtinumai — Rėmimasis įrodymų visuma — Įrodomosios galios laipsnis, reikalingas atskiriems įrodymams — Dokumentiniai įrodymai — Kriterijai — Pateiktų įrodymų patikimumas — Pažeidimą ginčijančių įmonių įrodinėjimo pareiga*

(EB 81 straipsnio 1 dalis)

7. *Konkurencija — Baudos — Dydis — Nustatymas — Kriterijai — Pažeidimo sunkumas — Baudos nustatymas proporcingai atsižvelgiant į pažeidimo sunkumo vertinimo kriterijus*

(EB 81 straipsnio 1 dalis; Tarybos reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 ir 3 dalys; Komisijos pranešimas 2006/C 210/02)

8. *Konkurencija — Baudos — Dydis — Nustatymas — Kriterijai — Pažeidimo sunkumas — Sunkinančios aplinkybės — Pažeidimo organizatoriaus vaidmuo — Sąvoka — Vertinimo kriterijai*

(Tarybos reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 ir 3 dalys; Komisijos pranešimo 2006/C 210/02 28 punktas)

9. *Konkurencija — Baudos — Dydis — Nustatymas — Komisijos diskrecija — Teisminė kontrolė — Sąjungos teismo neribota jurisdikcija — Apimtis — Baudos dydžio apribojimas*

(SESV 261 straipsnis; Tarybos reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnis)

1. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 29–32, 36, 134–141, 145–150, 153, 154, 163 punktus)

2. Konkurencijos srityje dukterinės bendrovės elgesys gali būti inkriminuotas patronuojančiajai bendrovei dėl to, kad jos priklauso tai pačiai įmonei, jei ši dukterinė bendrovė pati nesprenžia dėl savo elgesio rinkoje, nes jai šiuo klausimu lemiamą įtaką daro patronuojančioji bendrovė.

Dukterinės bendrovės elgesiui rinkoje patronuojančioji bendrovė daro lemiamą įtaką, be kita ko, tuo atveju, kai dukterinė bendrovė iš esmės laikosi nurodymų, kuriuos jai duoda patronuojančioji bendrovė.

Dukterinės bendrovės elgesiui rinkoje patrunuojančioji bendrovė iš principo taip pat daro lemiamą įtaką, jei pastaroji turi tik teisę apibrėžti ar patvirtinti tam tikrus strateginius komercinius sprendimus, prireikus naudodamasi savo atstovais dukterinės bendrovės organuose, o teisė apibrėžti dukterinės bendrovės komercinę politiką *stricto sensu* yra suteikta ją administruoti turintiems vadovams, kuriuos pasirenka patrunuojančioji bendrovė ir kurie atstovauja jos komerciniams interesams ir juos puoselėja.

Šie principai taip pat taikomi priskiriant atsakomybę vienai ar kelioms patrunuojančiosioms bendrovėms už jų bendros įmonės padarytą pažeidimą.

(žr. 33–35, 37 punktus)

3. Konkurencijos srityje tam, kad bendros įmonės antikonkurencinį elgesį inkriminuotų tik vienai iš jos patrunuojančiųjų bendrovių, kuriai priklauso du trečdaliai jos kapitalo, pagal EB 81 straipsnį Komisija negali remtis paprasčiausia minėtos patrunuojančiosios bendrovės galimybe daryti lemiamą įtaką, kurios pagal Reglamentą Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės reikalaujama nustatant kontrolę, neprivalédama patikrinti, ar ši įtaka iš tikrųjų buvo padaryta. Atvirkščiai, Komisija iš principo turi įrodyti tokią lemiamą įtaką remdamasi visais faktiniais duomenimis. Tarp šių duomenų yra ir duomenų apie tai, kad tie patys fiziniai asmenys eina vadovaujamas pareigas tiek patrunuojančiojoje bendrovėje, tiek jos dukterinėje bendrovėje ar bendroje įmonėje, arba apie tai, kad minėtos bendrovės turėjo laikytis nurodymų, kuriuos davė bendri jų vadovai, negalédamos rinkoje elgtis nepriklausomai.

Be to, tai, kad viena ar kelios patrunuojančiosios bendrovės darė faktinę lemiamą įtaką bendros įmonės komerciniam elgesiui taip pat galima įrodyti išnagrinėjus sprendimų bendroje įmonėje priėmimo tvarką. Net jeigu teisė ar galimybė lemti bendros įmonės komercinius sprendimus savaime reiškia paprasčiausią teisę daryti lemiamą įtaką jos komerciniam elgesiui, taigi sąvoką „kontrolė“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 139/2004, Komisija ir Sąjungos teismas gali preziumuoti, kad teisės aktų nuostatos ir su bendros įmonės veikimu susijusių susitarimų sąlygos, ypač bendros įmonės steigimo sutarties ir akcininkų susitarimo dėl balsų sąlygos, buvo įgyvendintos ir jų buvo laikomasi. Todėl nagrinėjimą, ar faktiškai buvo daroma lemiamą įtaka bendros įmonės komerciniam elgesiui, gali sudaryti abstrakti dokumentų, pasirašytų prieš jai pradédant veikti, analizė.

Tačiau, kadangi daromos faktinės lemiamos įtakos nagrinėjimas yra retrospektyvus, ir todėl gali būti grindžiamas konkrečiais duomenimis, tiek Komisija, tiek suinteresuotosios šalys gali pateikti įrodymų, kad bendros įmonės komercinius sprendimus lėmė kitos aplinkybės nei tos, kurios išplaukia vien iš susitarimų, susijusių su bendros įmonės funkcionavimu, abstraktaus nagrinėjimo.

Be to, nagrinédama patrunuojančiosios bendrovės faktinę lemiamą įtaką bendros įmonės komerciniam elgesiui Komisija turi nešališkai atsižvelgti į visas suinteresuotųjų šalių jai pateiktas reikšmingas teises ir faktines aplinkybes. Priešingai nei tuo atveju, kai vienai patrunuojančiajai bendrovei priklauso visas dukterinės bendrovės kapitalas, bendros įmonės atveju svarbu tai, ar patrunuojančioji bendrovė iš tikrųjų darė įtaką jos valdymui. Tokiu atveju yra ne vienas akcininkas, o bendros įmonės organų sprendimus priima nariai, atstovaujantys įvairių patrunuojančiųjų bendrovių komerciniams interesams, kurie gali ir sutapti, ir skirtis.

Šiuo atžvilgiu bendrą įmonę ir patrunuojančiąją bendrovę siejančių organizacinių ryšių nagrinėjimas nebūtinai susijęs su patrunuojančiosios bendrovės atstovavimu, išplaukiančiu iš šios bendrovės formalaus įgaliojimo, duoto bendros įmonės vadovui. Svarbiau yra atsižvelgti į patrunuojančiosios bendrovės komercinių interesų atstovavimą plačiąja prasme ir įtaką bendros įmonės organų sprendimams, siekiant suderinti šios įmonės komercinę politiką su patrunuojančiosios bendrovės komercine politika; tokį derinimą, be kita ko, rodo tai, kad tie patys asmenys užima vadovaujamas pareigas patrunuojančiojoje bendrovėje ir bendroje įmonėje, taip pat tai, kad dalis patrunuojančiosios bendrovės kapitalo priklauso bendros įmonės vadovui.

Tuo atveju, kai atsakomybę už bendros įmonės padarytą pažeidimą Komisija priskiria tik vienai iš jos patronuojančiųjų bendrovių, ji turi įrodyti, kad bendros įmonės komerciniam elgesiui lemiamą įtaką darė tik ši patronuojančioji bendrovė.

(žr. 43, 44, 49, 50, 54, 76, 85, 112 punktus)

4. Konkurencijos srityje, tuo atveju, kai Komisija bendrovės, tiesiogiai dalyvavusios darant EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą, dabartines patronuojančiąsias bendroves pripažįsta solidariai atsakingomis už laikotarpį, ėjusį po to, kai dabartinės patronuojančiosios bendrovės įgijo visą šios bendrovės kapitalą, ir kartu atleidžia nuo solidarios atsakomybės ankstesnes patronuojančiąsias bendroves, kurioms bendrovės, tiesiogiai dalyvavusios darant pažeidimą, visas kapitalas priklausė laikotarpiu iki to pažeidimo, ji dvi panašias situacijas vertina skirtingai.

Vis dėlto Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 20 ir 21 straipsniuose įtvirtinto vienodo požiūrio principo laikymasis turi derėti su teisėtumo principo, pagal kurį niekas negali savo naudai remtis pažeidimu, padarytu kito asmens naudai, laikymusi. Be to, įmonei savo elgesiu pažeidus EB 81 straipsnio 1 dalį, ji negali išvengti sankcijos dėl to, kad kitiems ūkio subjektams nebuvo paskirta bauda, kai dėl šių ūkio subjektų situacijos nebuvo kreiptasi į Sąjungos teismą.

Todėl, jei Komisija nepadarė klaidos, kai dabartinėms patronuojančiosioms bendrovėms priskyre atsakomybę už pažeidimą, padarytą bendrovės, tiesiogiai dalyvavusios jį darant laikotarpiu po to, kai jos įgijo visą kapitalą, ji turi teisę pripažinti jas solidariai atsakingomis už šį laikotarpį.

(žr. 181, 185–187, 194, 196 punktus)

5. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 202–214 punktus)

6. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 218–239, 265, 291, 427 punktus)

7. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 315–319, 405 punktus)

8. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 355–360, 375, 384, 393–396, 400 punktus)

9. Komisijos priimtų sprendimų teisėtumo kontrolę papildė neribota jurisdikcija, kuri Sąjungos teismui suteikta pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį, remiantis EB 229 straipsniu (dabar SESV 261 straipsnis). Ši jurisdikcija, be baudos teisėtumo paprastos kontrolės, teismui suteikia teisę pakeisti Komisijos vertinimą savuoju, todėl ir panaikinti, sumažinti ar padidinti skirtą vienkartinę ar periodinę baudą. Taigi, remiantis Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtintu veiksmingos teisminės apsaugos principu, Sutartyse nustatyta kontrolė reiškia, kad Sąjungos teismas vykdo ir teisinių, ir faktinių aplinkybių kontrolę ir kad jis turi teisę vertinti įrodymus, panaikinti ginčijamą sprendimą ir pakeisti baudų dydį. Tačiau neribotos jurisdikcijos įgyvendinimas neprilygsta patikrinimui savo iniciatyva, o Sąjungos teismuose vyksta rungtimosi procesas.

Kadangi dėl skirtingo Komisijos požiūrio, kai ji bendrovės, tiesiogiai dalyvavusios darant EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą, dabartines patronuojančiąsias bendroves pripažįsta solidariai atsakingomis už laikotarpį, ėjusį po to, kai visą šios bendrovės kapitalą įgijo dabartinės

patronuojančiosios bendrovės, ir kartu atleidžia nuo atsakomybės ankstesnes patronuojančiąsias bendroves, kurioms bendrovės, tiesiogiai dalyvavusios darant pažeidimą, visas kapitalas priklausė laikotarpiu iki to pažeidimo, nenustačius atskiros maksimalios ribos baudos daliai, susijusiai su šiuo laikotarpiu, gali padidėti dabartinių patronuojančiųjų bendrovių finansinė atsakomybė už tiesiogiai dalyvavusios bendrovės padarytą pažeidimą, šiai bendrovei už tuo laikotarpiu darytą pažeidimą skirtinos baudos dalį reikia apriboti 10 % jos apyvartos referenciniais metais.

Taip pat, kadangi dėl vertinimo klaidų, Komisijos padarytų inkriminuojant bendros įmonės antikonkurencinį elgesį tik vienai iš patronuojančiųjų bendrovių, nenustačius atskiros maksimalios ribos baudos daliai, susijusiai su bendros įmonės laikotarpiu, patronuojančiajai bendrovei gali padidėti šios finansinės pasekmės dėl pažeidimo, kurį tiesiogiai darė ši bendra įmonė, šiai bendrovei už tuo laikotarpiu darytą pažeidimą skirtinos baudos dalį reikia apriboti 10 % jos apyvartos referenciniais metais.

(žr. 437, 439, 452, 453, 461, 462 punktus)